

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theatrum Asceticum, Sive Meditationes Sacrae

Neumayr, Franz

Ingolstadii [u.a.], 1747

VD18 14516888

Meditatio III. Ex tota mente tua, sive S. Franciscus Salesius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54686)

Eja! fac, ut institutum, Amice, Episcopus probet: ecce area, in qua stamus, mea est, vestra sit: accommodate usibus vestris, & meis. *Balthasar.* Liberalis es: Franciscus quid de hoc consilio judicet, audiemus.

S C E N A III.

Franciscus. Cosentius. Balthasar.

Franc. **A** Mici! *Cosentius.* Superi! quis subito splendor micat! *Balthasar.* Hem! CHARITAS! *Franciscus.* Vicistis! imò CHARITAS vicit! jam patior, quos fugi, homines! adeste omnes! utinam eodem, quo ego igne ardeo, accendere omnes possem. *Cosentius. Balthasar.* Primos accende nos! *Cosentius.* Ego mea! *Balthasar.* Ego meipsum addico tibi! *Franciscus.* Utrumque CHARITAS habeat, BEATA CHARITAS!

MEDITATIO III.

Diliges ex tota mente tua. *Marc. 12.*

S. FRANCISCUS SALESIIUS.

ARGUMENTUM.

AMOR AFFECTIVUS, qui cor occupat, si sincerus est, sterilis esse non potest; unde si quis dicat: TOTO CORDE se DEum diligere, an verum dicat, cognoscas ex fructibus, & scilicet ab examine, an etiam diligat ex tota mente, ex tota anima, ex tota virtute, puta per omnes

Ggggg 3

poten-

potentias suas; nam cordis nomine *voluntas* appellatur, & per mentem *intellectus*, per animam *appetitus*, per virtutem *sensus corporis*, *vires*, *vita ipsa* intelliguntur: suntque isti actus, atque gradus AMORIS AFFECTIVI ab amantis *voluntate* imperati. Hodie sistemus in gradu primo, qui est EX TOTA MENTE DEUM diligere, sive *nihil diligere SUPRA DEUM*, sed DEUM *super omnia* appetiari. Illustre, & heroicum hujus Amoris exemplum S. FRANCISCUS SALESIUS præbuit, cum adhuc Philosophicis studiis Lutetiæ Parisiorum vacaret. Multum eo tempore ex Calvinii hæresi de prædestinationis mysterio Gallia turbabatur; Salesius neque per ætatem, neque per litteras tunc par erat discutiendis argumentis, quibus sententia Catholica impugnabatur: itaque usus est occasione tentator, & in dispiciendis callidi hostis artibus nondum versato juveni planè persuasit, ut crederet, se *ex reprobis* esse, quibus nulla sit spes salutis. Tristissima opinio sic diu exagitavit misellum, ut iniquis animi etiam in corpus furens, pallorem vultui, membris maciem, viribus languorem pænè fatalem aspergeret. Sed vicit denique timorem Amor verè EX TOTA MENTE conceptus, & nihil appetians SUPRA DEUM, ne quidem salutis propriæ, atque totius æternitatis negotium. Salesius enim, cum angores suos Deiparæ, cui devotissimus erat, quereretur, repente sensit animari cor ad magnanimam resolutionem, quam *Historia vitæ* his verbis expressit: *Quandoquidem eò infelicitatis deveni, ut in vita altera Domino DEO sim cariturus summè amabili: saltem quamdiu versabor in terris, emitar pro viribus, ut eum diligam ex toto corde meo, & ex intimis præcordiorum affectibus!* A tam generosa audacia victus hostis malignus continuo in fugam se dedit, discussaque repente caligine rediit menti malacia, & vigor corpori: Amori verò tantum robur accessit, quantum gravissimi labores deinceps post susceptum cum Patris consensu agrè impetrato Clericatum pro DEO exantlati, atque ærummæ usque ad mortem

fortiter toleratæ abundè probaverunt. Erit igitur hujus Meditationis

Materia: S. Franciscus Salesius de sua reprobatione anxius.

Puncta duo: 1. Tentationis atrocitas.
2. Tentationis victoria.

Fructus. Primus Amoris gradus: *nihil amemus SUPRA DEUM!*

Propositum. Statuamus DEum *etiam austerum* amare? ita fiet Amoris probatio, & inter nulla adversa deficiemus, neque cum vita ipsa periclitabitur.

PERSONÆ.

S. Franciscus Salesius Philosophiæ Parisiis studens.

Franciscus de Sales Sancti Pater.

Deagius, ejus Moderator.

Meranus Famulus.

PROLOGUS.

Reflexio in Meditationem præteritam, & Præparatio ad præsentem.

Fides. Ratio.

Ratio. * Superi! ubi fui? .. & ubi sum? ..
 Heu! à quanto repentè excidi gaudio!
 Disparuerunt Thaborea spectacula,
 Amoris miracula!
 Ah! quàm jucunda occupatio
 Est contemplatio! ..
 Nemo, nemo, nisi expertus, potest capere,
 Quàm suave sit, DEum diligere,

* Ratio ab ex-
tasi redit ad
se.

ARIA.

I.

O DEus!
 O mihi omnia DEus! ...
 O si te homines nôssent!
 O si cor tuum inspicere possent!
 O si viderent, audirent, gustarent,
 O si olfacerent te,
 Si tangerent te!
 Quàm te ferventer, quàm purè amarent!...
 Nunc, vix intelligent me,
 Si loquar de te!

2.

Caliginis tuæ si lucem declaro,
 Si mysticum coeli silentium narro:
 Occulto de manna si plaudo,
 Odores ignotos si laudo:
 Extases, oscula,
 Raptus, Sponsalia
 Si jacto de me:
 Qui audiet me,
 Vah! dicet: infanis,
 Qui talia canis!

Fides. Siccine? tu, postquàm gustasti, & vidisti,
 Quàm suavis sit Dominus, Pf. 33.
 Se amantibus:

Ratio. Hic sedens in otio indulges affectibus?
 Est dulce otium: sine, Soror,
 Sine me in sinu Amantis requiescere.

Fides. Satis est, satis datum contemplationis illecebris,
 Satis Amoris deliciis!

Omnia

Omnia tempus habent:
 Est tempus amplexandi,
 Et tempus longè fieri ab amplexibus! Eccl. 3.
 Habet Amor sua otia,
 Sed & habet sua negotia,
 Habet labores, habet pugnas, & praelia.
 Quid? solum cor tu vis Amori sacrare? ...
 Atqui per omnes potentias juberis amare:
 Toto corde, tota mente, tota anima, totis viribus:
 SIC prorsus, SIC DEUS DILEXIT TE:
 SIC TU DEUM DILIGE.

Circumspice!.... *

Exhibitio.

Nunquid, qui animi gaudium extremis angoribus,
 Qui libertatem truculentis lictoribus,
 Qui famam infestis tribunalibus,
 Qui sanguinem flagrorum cruciatibus,
 Qui vitam propter te tradidit crucis doloribus:
 Nunquid tota mente amavit te,
 Nihil appetians SUPRA TE? .....

Et qui reliquit omnia, ut sibi assereret te:
 Nunquid tota animam amavit te,
 Et nihil PRÆTER TE? .....

Et qui pro te pedes fatigavit per itinera,
 Manus extendit ad prodigia,
 Oculos ad lacrymandum adhibuit,
 Linguam prædicando exercuit,
 Nec, ubi fessum caput reponeret, habuit:
 Nunquid tota virtute,
 Nunquid SINE MODO amavit te? .....

Ecce! hoc est Amoris affectum per effectus probare,
 Hoc verè, hoc solidè, hoc sincere amare.

Hhhh

ARIA.

1.

Quàm facile est, dicere:
 O DEus, ego amo te! ....
 Quod dicitis, probate:
 Splendore quòd spurio
 Illudat aurum oculo,
 Per ignem demonstrate.

2.

Affectus vestri pectoris
 Est, sicut radix arboribus:
 Et hæc, & ille latet:
 Quod utriusque meritum,
 Quis usus sit, quod pretium,
 Ex solo fructu patet.

Ratio. Omnino, bonum est consilium:
 Probabo me, Amor meus, utrùm sic amem te,
 SICUT tu amâsti me!

Fides. Per gradus ingredi! non enim licet volare.
 Sufficit, si hodie examines te:
 An Amor tuus *super omnia* DEum appetit?
 Sive, an ejusmodi sit,
 Ut nihil audeas SUPRA DEUM diligere?
 Hoc est enim EX TOTA MENTE diligere.
 Quòd si aut, ut obtineas bonum, quod cupis,
 Aut, ut effugias malum, quod metuis,
 Non horres DEum offendere;
 Jam utique intelligis,
 Quòd hoc sit TEIPSAM *supra DEum* diligere:
 Inspice, severè te inspice!

Ratio. Hem! quæ lux terrificâ subito
 Infundit se animo?

Repen-

Repente evanuit omnis consolatio,
 Et trepidè incipio dubitare de me,
 An unquam dixerim feriò:
 O DEUS, EGO AMO TE! ...

A R I A.

i.

Age, loquere cor meum:
 Nihil amas SUPRA DEUM? ....
 Ah! Amor, quid amem præ te? ...
 Tace lingua! tu cor meum
 Tu, quæso, testare de re! ...
 Quid mussitas? ...
 Heu! hæsitās? ..
 O triste examen pro me!

2.

Nam unde me probabo?
 Quos *Fructus* Amoris monstrabo? ...
 Hem! quæ credebar apici
 Jam summo imminere,
 Vix pedem montis attigi,
 Et cogor hic hærere
 Ambigua in spe:
 O triste examen pro me!

Hhhhh 2

MEDI-

MEDITATIONIS III.

De S. Francisco Salesio

PUNCTUM I.

TENTATIONIS ATROCITAS.

SCENA I.

Deagius. Meranus.

Deagius. **M**Erane! *Meran.* Vah! occurfus infelix! *Deag.* Nam cur me fugis tu? *Mer.* Video me deprehensum esse. Sed nihil interest, si prodo mysterium, quod diutius occultum esse non potest. *Deag.* De quo mysterio tu loqueris mihi? *Mer.* Nempe de veste hac, quam sartor heri confecit denique, & hodie Salesius induet. *Deag.* Moderatore ignaro nova vestis parari non debuit, & cui fini? *Mer.* Talem se obvium Illustrissimo Domino Parenti feret, cujus in hanc diem adventus, te teste, decretus fuit. *Deag.* Expecto in horas: evolve sarcinam .... Juvate me Superi! novum luctum hic color nuntiat. Clericalis est habitus: Clericum se Patri Franciscus sistet? *Mer.* Ita constituit. *Deag.* In mortem affiget. *Mer.* Gnarum consilii? *Deag.* Unde? *Mer.* Ex filii ipsius epistola, per quam licentiam petiit acceptandi Beneficium à summo Pontifice, ne quidem de tanta gratia cogitanti oblatum. *Deag.* Obscura sunt omnia. *Mer.* Igitur narrabo per ordinem. Consiliis Joyosæ Capucini quantum tribuat Salesius, non ignoras. *Deag.* Et probo, quia virum delegit sibi heroicè sanctum, nec vulgaris prudentiæ. *Mer.* Hominis famosissimi exemplum Salesium traxit

traxit in imitationis cupidinem. *Deag.* Vir erat Joyosa pacis, bellique artibus longè clarissimus, ex aulae proceribus ferè primus Regi ad invidiam charus; tamen cum ad summam fortunam deesset nihil, repente calcatis illecebris, ille sermonum, judiciorumque humanorum contemptor, fugitivus à castris mundi, sacco vestivit se, & elegit in domo DEI abjectus esse potius, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ipse suspexi actum dignum sanè nunquam interituris annalibus. *Mer.* Cum Joyosa igitur tractavit herus deliberationis de vitæ statu sapienter eligendo negotium? *Deag.* Suspicebam, nec erat, cur improbarem. *Mer.* Amore patriæ erroribus inquinatæ decrevit Sacerdotio addicere se, atque ut in hunc finem firmaret animum, nuper in Sacello Deiparæ extra urbem, præsentem me, votò perpetuæ castitatis se DEO adstrinxit. *Deag.* Probante Joyosa? *Mer.* Id nescio: hoc scio, quòd consilium suum continuò Patruo suo Gebennensi Canonico perscripserit. *Deag.* Et quid ille? *Mer.* Gavissus de sanctitate nepotis promisit, licentiam exequendi propositum se impetraturum à Patre. *Deag.* Actum aget: Primogenitum familiæ non patietur Parens dicari aris. *Mer.* Non erit tamen inexpugnabilis: Canonicus negotium non sine artificio egit. *Deag.* Audio. *Mer.* Commodè tunc Ecclesiæ Gebennensis Præpositura vacabat, dignitas ab Episcopo prima, & cui providere Pontifex debet: scribit Romam Patruus, & commendat cognatum, annuit Papa, Beneficium addicit Salesio. *Deag.* Mira narratio: nihil dubito, quin lateat in hoc eventu aliquid Divini consilii. Et gavissus est Juvenis de tanta gratia? *Mer.* Imò noluit acceptare: dicebat enim labores Sacerdotii ambire se, non honores. *Deag.* Mens digna Salesio! *Mer.* Sed rescripsit Canonicus: acquiescendum esse Divinæ Providentiæ honores offerenti nunquam desideratum: fore, ut sic ornatum Pater faciliùs manu mitteret: laboris materiam in Diœcesi ab hæresi, & vitiis passim corrupta etiam Præposito deesse non pos-

Hhhhh 3 se,

se, si voluntas adesset: abrumperet moram, & quanti sibi esset Pontificis gratia, palàm ipso habitu profiteretur, ne expectaro quidem consensu parentum: cætera se curaturum. Hæc causa, cur ignaro te ista vestis confecta sit, nimirum ne tu fortè Patruï placitis opponeres te. *Deag.* Rem novam audivi, de qua gaudeámne, an angar, medius hæreo. Sed dum unum explicas, alteri dubio implicuisti me magis. Dic: à quo tempore adeò supra votum voti compos *Franciscus* fuit? *Mer.* A prima notitia panè jam mensis fluxit. *Deag.* Mirum! & nunquam aliàs tristem, nisi hoc mense *Salesium* vidi: quæ causa est? fortè Pater jam negavit consensum? *Mer.* Responsum certè: hinc antequàm adsit Pater, statuit se vestire. *Deag.* Minimè suaserim: intremus.

S C E N A II.

Franciscus. Deagius. Meranus.

Meranus. **E**Cce orat! .... * *Deag.* Nam quid hoc sit? iterum deprehendo immersum lacrymis, & frustra tergis oculos, *Francisce*, à fletu turgidos. Jam maeste animo! huc usque tuum tibi silentium nocuit: quod ignorat medicina, non curat: nunc postquàm detexi tristitiæ fontem, facilè solatium erit. Habe tibi, quam adeò deperis, vestem Clerici: non sum contrarius sancto proposito, ut tu putabas; potius, quod hodie scies, apud Patrem patronus ero, ut, quem adeò ardentè expetis, consensum impetres. Consilium tantum non probo tuum, & tu, si qua tibi adhuc *Deagii* reverentia est, nequaquam subibis Parentis oculos vestitus aliter, ac ipse velit. *Franc.* Ah! Domine Moderator, non est homo inferior me! relinquitte me mihi, obsecro, & lamentis meis: nisi à fletu, & precibus, auxilium

* Animadversò *Deagio* *Franciscus* lacrymas conatur reprimere.

xilium non erit mihi. *Deag.* Cor Patris in manu Domini est : flectet ad vota tibi , si ferventer oraveris : ora igitur , non impediam , ora ! sed ut tristitiæ modereris , ora cum spe : spes non confundit : neque nactus Parentem es durum tibi , aut inexorabilem. Merane , depone sarcinam : imus ! tristibus solitudo solatium fert. *Mer.* Here , egregia vestis est , & digna Præposito. *Franc.* Aufer ex oculis , quæso , aspectus cruciat. *Deag.* Relinque : nisi falsus sim vates , hodie indues , nihil invito Patre : hodie diurnus luctus vertetur in gaudium , quod deinceps nemo tollet à te. Ora , donec adventus Patris ad pugnam evocet. *Franc.* Non habeo Patrem : infelix sum. *Deag.* Sic dolor loquitur. At Matrem habes : Maria Mater est ! verte animum illuc : Mater restituet Patrem : ora.

S C E N A III.

Franciscus solus.

ITa est : Pater me meus odit , dum me profani Principis servitio destinat : & Pater cœlestis abjecit , dum renuit à me amari. Ergò geminum Patrem amisi miser , neque tu misereris MATER Filii dupliciter orphani ? ... Fallor ! an Deipara quoque illos suos misericordes oculos avertit à me ? ... inepta dubitatio est ; nam cui DEUS Pater esse cessavit , utique Maria Mater esse non potest ! . . . Horrenda res ! quod licet omnibus , non licet Salesio dicere : *Pater noster , qui es in cœlis !* ... audite hoc muti parietes , sed nemini meam miseriam prodite ! Franciscus Salesius (audite , & miserescite !) Franciscus Salesius est *infelix illa creatura , quæ DEUM suum æternum amare non poterit , & quam DEUS suus æternum amare non volet !* O calamitas ! ô horror ! ô supplicium immane , atrox , intolerabile ! ... Salesi , locus tormentorum est paratus tibi ! tibi ardet ignis tartareus , ignis , qui te involvet undique flammis devorantibus carnem , populantibus ossa , cruciantibus

tibus viscera, exsiccantibus medullam ossium, in ipsum immortalem Spiritum rabie æterna furentibus: tremit animus vel ad memoriam tantæ calamitatis... Et tam gravibus oppressus miseris quid faciam? .. qui erunt damnati mecum, flebunt, scio, stridebunt dentibus, *ponent in cælum os suum*, os impium, rebelle, sacrilegum: blasphemabunt DEum meum: ego! .. quid obmurmuras infelix anime? ... quid? Franciscus Salesius damnatus cum damnatis DEum suum blasphemabit? ... Salesius blasphemabit! ô vox, tristior tristissima æternitate! .. Sed hoc absit à me! hoc non fiet! sit mihi cælum & terra testis, non blasphemabo! furat ignis, rodat vermis, fredeant focii, fremant diaboli, non blasphemabo; scio enim, DEus mi, quòd etiam *cum austerus es*, quia semper justus es, semper sanctus: ... Verùm blasphemantes tamen necesse erit audire: dolorum impatientia, & rabidi dæmones huc adigent miseros: audiam! neque licebit corrigere! tormentum hoc est *amanti* omnibus tormentis acerbius! ... amanti, ita: sed tu errasti, Salesi: nam tunc *neque tu DEum amabis, neque DEus te!* eccredit amarissima cogitatio de tristissima conditione creaturæ, *quæ Creatorem suum æternum amare non poterit, & quam Creator æternum amare non volet!* Huc, infelix, huc redigeris. .... Et quando? post mortem utique: *interè* quid ages Francisce? prò! ut se mutavit animus ab uno mense! recordor principii: quâ horâ decrevi Sacerdos fieri, eadem incepti miser esse: quocunque incedo, aures animi vellicat tristissima vox: *si eris ex numero Clericorum, eris ex numero damnatorum!* igitur hac veste indui, idem erit, ac inferno consecrari. Et si non induar, utique salvus ero? minimè gentium! nam primæ voci successit altera, quæ dixit mihi: *Salesi, agere, quod libet, licet, nam ut esses inter reprobos, DEus voluit: lata sententia est, neque mutari potest!* Ergò si me ultrò ad labores, & curas damno, quas ista vestis exigit, & si Sabaudiam universam lucrabor DEO, quid me juvabit? heu! undique fluctus premunt!

SCENA

SCENA IV.

Franciscus. Deagius.

Deagius. **R**ursus adsum: nam urget cura, ne mæror filii malè Parentem habeat. Ut successit oratio? *Franc.* Non aliter ac pumex arui. Sed tu consiliò solari, Deagi, potes. Quæro: si abjecta veste Clericali acquiesco voluntati paternæ, num spes sit salutis super? *Deag.* Audio, deliberationis negotium cum Joyola peractum esse: itaque si vocare DEum, dubitandi prudenter non est ratio, resilire à proposito, & retrahere ab aratro manum, res est periculi plena, postquam verbis adeò apertis dixit Dominus: *qui amat patrem plus, quàm me, non est me dignus*, Math. 10. *Franc.* Tinniunt ambæ aures ad hanc sententiam! verùm si vocationi parvero, num certa est salus? *Deag.* Non-dum sanè: aliud enim est ingredi viam designatam à cœlo, aliud nunquam aberrare, donec teneas terminum: vigilare, & orare omnes jubemur, ne filium prædestinationis nostrâ culpâ rumpatur. *Franc.* Prædestinatio, horrendum mysterium! quid? si ego prædestinatus non sum? *Deag.* Nimirum facere debes, Francisce, ut prædestineris. *Franc.* Illudis ignorantia meæ: atqui hoc intelligo tamen, quòd prædestinatio, aut reprobatio mea facta sit ab æterno; igitur quid ego in tempore faciam? *Deag.* Noli errare ex Calvinii insania; loquamur rectè: *prædestinationis initium*, puta, *præscientia*, & *selectio* gratiarum, per quas operaberis salutem tuam, æterna fuit, ita est: sed *prædestinationis perfectio*, five complementum, quod in illarum gratiarum usu *successivo* consistit, utique à te liberè in tempore ponitur: dubitas? *Franc.* Declarari responsum vellem. *Deag.* In exemplis veritas velut in meridie splendet. Aliquibus DEus ab æterno opes, honores, longam vitam destinavit: nunquid? *Franc.* Certè, nihil enim fit casu, aut sine consilio DEI: ita me fides docet. *Deag.* Iisdem ad hos fines providit de idoneis mediis, de loco, de tempore,

Iiiii

d

de occasionibus lucri, unde ditescerent : de libris, de Doctoribus, de Patronis, à quibus promoverentur : de victu, de commodis, de Medicis & medicinis, per quas valetudinem vel servarent, vel repararent : atque hoc decretum *de mediis* nunquid rursum DEI fuit, & æternum fuit ? *Franc.* Negari non potest. *Deag.* Applicatio autem, sive *usus mediolorum* cuius est, aut quando est ? *Franc.* Jam lucem aliquam nocti inferis. Nimirum hominis est initium beneficii sibi ab æterno præparati per usum mediolorum complere in tempore. *Deag.* Rem tenes, & stultescere dicemus eum, qui solâ DEI præscientiâ fretus vellet *sine labore* locupletari, *sine cura* proficere, *sine medicina* sanari. Idem ergò in materia salutis sentiamus, scilicet : quòd nemo *nisi volens* damnetur, nemo *sine sua cooperatione* salvetur. Sed quorsum divagaris, Salesti ? veniet tempus, cum annis, & scientiâ auctior doctrinam Catholicam expendes profundius, & propugnabis. Nunc hæc est quæstio : an, postquam Roma ornavit te dignitate Præpositi, de vocatione ad Clericatum primùm incipias dubitare, an potius in executione vocationis contra genitoris voluntatem aliquid hominis persentiscas ? Certè hoc videbaris innuere, cum interrogares, an sine animæ detrimento posses parere Patri. *Franc.* Non, Deagi, non dubito, quin Clericum me DEUS velit ; sic enim amo animas, ut amare illas nemo videatur mihi, *nisi JEsus, & ego.* Aufer à Sacerdotio omnes redditus, tolle honores, & titulos, nulla relinque commoda ; tamen ambiam, modò spem lucri animarum non auferas : non tibi hic ambitus dignus est, ut originem à coelo habere putetur ? *Deag.* Habet, quia & sanctus, & prudens est, quippe conjunctus cum spe prudente, quòd desiderio respondere fructus conveniens possit. *Franc.* Sed neque renitentia Patris valde argit : cedit, si ego non cedam ; novi indolem viri, & amorem virtutis : *unum onus officii* terret etiam Angelicis humeris formidandum. Quid, si opprimar ? quid ? si, *cum aliis prædicavero, ipse*

repro-

reprobis efficiar? quousque autem dissimulo vulnus, quod animum torquet? quid dico: si efficiar reprobis? audi me, Deagi, imò vide me, obsecro! *Deag.* Quid vis, ut videam? *Franc.* Fateri: non tu notas damnationis æternæ legis in ista fronte? *Deag.* Prò Superi boni, quid iste garrit? *Franc.* Hem! vultum avertis? nempe diriguere oculi in funesto aspectu hominis reprobati à DEO! miseret me tui, vir bone! infelix Moderator es, quippe qui Juvenem educaveris, qui *DEum in æternum amare non poterit, & quem DEus in æternum amare non volet.* O curas malè collocatas in me! Domine, plus tibi, quàm Parentibus debeo; illis debeo, quòd homo sim, tibi, quòd huc usque bonus homo! functus es *Moderatoris* officiò cum perfectione: justus eras *moderari* mores, studia, recreationes meas, & habes grati animi causâ fatentem palàm: *mores* à te didici, quorum cultura DEO, & hominibus me amabilem reddidit: *Studiis* te duce sic me addixi, ut semper labor in amore, otium in odio fuerit: *recreationum* usus te vigilante nunquam in noxios abusus degeneravit: vinum, venerem, & iram te adhortante assuevi fugere, horrere, triumphare; denique ad regulas *sane rationis, & sanctæ fidei* formare omnes actiones meas, præcipuè verò *Amores meos* ei, qui solus amabilis est, uni consecrare ab infantia tu docuisti: gratias habeo, optoque, ut possim æternas reddere. Sed actum est, cheu! separabimur Amice, separabimur in valle Josaphat, & tu quidem curæ pro me tuæ præmium expectans inter oves à dextris stabis: Salesius autem à sinistris inter hædos stans videbit te in corona Sanctorum, fremens ac tabescens, quòd ejectus sit à Societate eorum, qui *DEum suum æternum amabunt, & à DEO suo æternum amabuntur!* Ecce! huc denique fructus industriæ desinet, quam sterili arbori impendisti Colonus infelix: *excidetur, & ignem mittetur!* *Deag.* Francisce! quæ te intemperiarum agunt? egone unquam sic sentire, sic loqui te docui? *Franc.* Noli de me affligi, charissime Moderator! justus est Dominus,

& rectum iudicium ejus. etiam cum projiciet me à facie sua! tu lauda hanc justitiam, æternum lauda, etiam pro me, cujus vox à vocibus blasphemantium obruetur. *Deag.* Turbâsti me. Nam egône seria esse ista lamenta credam? *Franc.* Crede mihi, verè unus ex reprobis sum! Eheu! ex illis unus, qui DEUM æternum amare non poterunt, & quos DEUS æternum amare non volet! *Deag.* Deliras miser, & helleborò potiùs, quàm consilio indiges: tace! impero! neque posthac verbum de ista stultitia loquere. *Franc.* Obedio, & fileo: at flere saltem per te licebit! *Deag.* Quid dicam? jam mihi cor in curis est quoque, & oculi in lacrymis natant. *Franc.* Fallor! an miserix gravitas tandem miserationem concivit? *Deag.* Iterum garris? jamne oblitus es, quod dixi antea: *nemo damnatur nisi volens*: num vis damnari? *Franc.* Ah! nolo utique, damnabor tamen! reprobavit me DEUS! ita mihi hic animus loquitur. *Deag.* Maligni serpentis sibilum audis: aures obtura. Ego DEUM laudo, quod tandem adegerit te, ut loquereris: tu discè, quantum noceat Juvenimprudens silentium, & *cura latendi*. Jam panè mensem integrum video te ambulare in tenebris tristem, turbidum, inquietum: nunquam veram mæroris causam narrâsti requirenti sollicitè factis: ita invaluit malum, & lentiùs fortè medicina vim exeret. Nunc age, quod tempus postulat, & intemperiem saltem dissimula Patri; ad hilaritatem compone vultum, & comitate, quæ decet, excipe venientem. *Franc.* De Patre non sum anxius: erit hilaris, cum audiet, quod consilium Clericatus abjecerim. *Deag.* Quod audio novum malum? consilium abjecisti, de quo dixeras, quod non sis dubius, quin sit Divinum? *Franc.* Homini reprobo, ut suscipiat Sacerdotium, necti suadebis. Nunquam Sacerdos damnatur solus: semper comitantur, quos vel per scandalum, vel per acediam secum à DEO abstrahit. Ego, quia pereundum est, malo perire solus, quàm cum multis. *Deag.* Ecce per caudam se prodit draco; ut vocanti DEO tergum ver-

verteres, persuadere tranquillo non potuit: turbavit, vicit, succumbis. Miserrime Adolefcens! adeone una tentatio totum evertet ædificium summæ spei, quam cœlum, & terra de te concepit? Enimverò incipio credere, quòd ad marginem inferni stes: adhuc impulsu est opus, & in abyſſo jaces. Fides, spes, charitas, omnia periclitantur: ultrò te adjunges numero animarum infelicitum, *quæ DEUM suum æternùm amare non poterunt, & quas DEUS suus æternùm amare non volet.* Franc. Ah! erras, Deagi, erras; nam idem amor, quò amo DEUM, & SUPRA DEUM nihil amo, idem adegit me, ut, quantum heri desideraveram Sacerdos esse, tantum hodie horream, eò quòd horridius nihil videatur, quam Sacerdos damnatus: judica, num malè horream? Deag. Malè utique, quia non est sapientis mutare sententiam, cum perturbatus est animus; serena fit mens oportet, ut benè judices. Jactas amorem DEI: non datur amor, qui spem excludit; datur enim præceptum spei, quam si tu abjicis, utique simul amorem abjicis, qui voluntatem observandi præcepta in se includit? vide, quò te adigat reprobationis opinio: reprobus eris, nisi opinari desinas, quòd reprobus sis. Franc. Heu! in quas angustias coarctas animum! Deag. Nihil suspiria juvant: pugnandum est, & vincendus contemptu dæmon, constantiâ Pater: delibera, obedire num velis. Franc. Utinam possim! Et tu abis? Deag. Ira, & miseratio abigunt, miseratio erga miserabilem, ira adversus pertinacem.

S C E N A V.

Franciscus solus.

JAM verò vide, quò te vertas, Francisce! desertus à DEO, & hominibus es! inter homines Pater, & Deagius huc usque fuere charissimi: jam Pater persequitur, Deagius fugit; quò abis? ominosæ voces sunt: *ira, & miseratio abigunt, miseratio erga miserabilem.*

ferabilem, ira adversus pertinacem! pertinacia in Juvene reprobationis est signum, & incorrigibilitatis initium, sæpè audiui. Novum argumentum mæroris habeo, & imminentis exitii, in cuius margine me stare ne ille negavit quidem, qui me solari volebat: ideò miserabilem prædicavit. Quid? si Joyosæ me fisterem? scilicet etiam illum ira, & miseratio à me avertent, quia ego Medico animæ tamdiu texi morbum, qui me affligit, donec incurabilis fieret. Superest, ut ad Coelites fugiam! Sed cui bono? si reprobus sum, nunquid Coelitem aliquis pro me intercedet? Mater!.. Domina!.. Patrona!.. Advocata! opitulare Salesio cum infelice æternitate luctanti!.. non opitulaberis? ... heu! torpent omnia: nulla vel tenuis solatii scintilla micat. Ergò scinde pectus dolor, & invisam cœlo animam expelle citò! .. Imò ignosce cœlum! erravit lingua! aliter loqui decet Domino, cùm sim pulvis, & cinis! ... *nonne subjecta erit DEO anima mea?* Erit, benè habet: & si reprobationis sententia lata est adversum me, lata sit: hoc vel damnato Salesio solatium erit: scire, quòd non à tyranno, sed à DEO iusto & sancto damnatus fuerit. Verùm ò triste solatium! ... heu! mæror elidit animam! .. Quid ago autem? sic mærentem, nisi caveo, Patrens opprimet. Fugere ex his ædibus juvat: inveniam angulum, ubi securè lacrymer. O cœli! ænei cœli! videre Salesium sic afflictum potestis, quin liquecatis? .. Lamentum ridendum tamen! nam quid cœlum ad me, & ego ad cœlum? ... terra, terra, terra, tu loquere, an feras hominem, qui sit miserior me! ..

S C E N A VI.

Pater. Deagius. Meranus.

Meranus. **H**ere! .. here! .. quorsum abscessit homo? .. etiam cubile yacat ab incola... *Pater.* Mature debbat
Pater

Pater per Moderatorem moneri. *Deag.* Clām me rem omnem filius cum Joyosa peregit. *Mer.* Domine, nusquam Franciscus comparet: exiisse domo pallium & pileus, qui absunt, testantur. *Pater.* Oculos subire paternos num timet? *Deag.* Certè conturbatus animo videtur, atque Patri an DEo obediat, miserè hæsitans. *Mer.* Veluti de consensu paterno certus jussit occultè has vestes confici: postea ex tuo ad epistolam silentio, decretoque huc itinere territus in mærorem se dedit. *Pater.* Consolabor; nam etsi tenerrimè afficiar filio tantæ spei, non tamen is sum, ut contradicere DEo velim, si ereptum familiæ asserere sibi velit: Dominus est. Verumtamen discutiendum maturo examine consilium est, utrū illud juvenilis impetus, an Divinus instinctus peperit. Inquire fugitivum Merane, bonoque animo esse jussum hinc siste mihi. *Deag.* Non potest abjisse longius. *Mer.* In aliquo templo reperiam certè. *Pater.* Pro mea in te fiducia, Deagi (nam quod talis sit Franciscus meus, tibi post DEum debeo, tuæque curæ: & amavit me coelum sanè, quod filio de tali Moderatore providit,) explico tibi animi mei motus, quos litteræ pro licentia Beneficium Pontificium acceptandi supplices excitaverunt. *Deag.* Gratiam facis, Illustrissime vir: nam me Salesius de hoc argumento in hanc diem celatum voluit; credo, quod crederet, me Patri potius adhæsurum, quàm sibi. Hodie exhibuit se demum, neque integrum tamen, neque, ut apparebat, in proposito firmum satis. *Pater.* Scripsit ita, ut juvenismi non nihil epistola referat, sic tamen, ut Spiritus DEI rexisse manum videatur: sic orditur: *Illustrissime Domine Parens! Philosophicis studiis proximè finem impositurus, venio ad te supplex, ut licentiam impetrem ad Theologica transeundi: Equidem tu, Pater, ut Jurisprudentiæ me dederem, imperasti, quod cupias, ut tuis insistens vestigiis ad tuenda jura patriæ, ac Principis nostri idoneus redderem: sed ego, cum semper ita animum scientiis addixerim, ut illarum adminiculò jura DEI mei pernoscere tota virtute contenderem: in dies magis, magisque*

gis que perspicio, quod quam multi, quam seduli, quam strenui Sabaudi
 sunt in propugnandis juribus Ducis, tam ubique jura DEI violentur
 impune, præcipue in Provinciis, quas schisma deformavit. Deag. A-
 stute per ambages aggreditur. Pater. Paulatim ad rem accedit.
 DEus ex Dialecticæ placitis describi potest, quod sit terminus, & ex-
 tremum omnis cupiditatis humanæ: inde est jus herile, vi cujus manci-
 pium, quidquid lucratur, hero debet: quantis igitur injuriis DEus im-
 petitur, quando omnes, quæ sua sunt, quærunt, non quæ JESU Chri-
 sti? Quod DEus sit auctor naturæ, in Physica didici: sequitur, quod
 jus proprietatis rerum omnium ad DEum pertineat, neque homines aliud
 nisi Emphyteuta, & vasalli sint DEI: ergo, ô Cœlites, quam late cri-
 men felonie grassatur, quando homines passim bonis DEI contra DE-
 um abutuntur! Deag. Acute advertit, & pie. Pater. Pergit: Me-
 taphysica deinde me docuit, quod DEus sit ens à se, ex quo prædicato
 prærogativa independentiæ nascitur: quanta igitur contumeliæ inferuntur
 ab iis, qui ordinationibus Divinis obmurmurant, ipsamque provi-
 dentiam velut ad reddendam decretorum rationem ad suum tribunal ci-
 tant? Jurisprudentia verò DEum esse Regem regum, & Dominum do-
 minantium nunquid fatetur? lese ergo Majestatis enorme crimen com-
 mittunt, quotquot quemcunque hominem plus timentes quam DEUM
 displicere Domino non horrent, modo placeant servo. Denique à Theo-
 logia DEum audio nomine summi Boni describi: concludo, quod ei sum-
 mo jure summus Amor debeat: & quis reddit, quod debet? quis ap-
 pretiat super omnia? quanti propter pugillum hordei, & fragmen pa-
 nis amorem suum à DEO aversum creaturæ affigunt? Deag. Pro-
 fectò gravissimi sensus etiam in stylo juvenili se movent. Pater.
 Jam propius accedit ad rem. Domine parens, ego DEum non
 considero tanquam extraneum Principem, cujus jura me æquè nihil af-
 ficere debeant, ac jura Regum Chinæ, aut Persiæ: absit! meus est Do-
 minus, & illius injuriæ omnes sunt meæ: singulas acerbissime sentio,
 & quantum in me est, abolere, vel si sanguine & vitâ conatus con-
 stat, ardentissime cupio. Deag. Superi! quis det, ut in hunc finem
 litte-

litterati omnes Studiorum laborem consecrent! *Pater*. Sequitur supplicatio: *Desideriis tam piis cum non alius magis, quam Sacerdotii status feliciter subserviat, per Amorem, quod uterque DEO adstringimur, supplico tibi, Pater, ut pace tua huc aspirare tuo Francisco liceat. Memento* (nunc adverte animum, quam me fortiter stringat) *memento Pater, quod Pater sis quidem, sed non Dominus filiorum tuorum; depositum sumus: DEO debemur. Tu, si apud te Sabaudie Princeps tres gemmas deposuerit, nunquam audebis dicere: adamantem familie dono, smaragdum Ecclesie consecro, carbunculum ad gladii mei splendorem destino! nimirum excipere Princeps posset: festinalente, vir bone, mee sunt gemmae, non tuae: quid ego velim, audire a me debes, non pro tua voluntate statuere. Deag.* Ad rem similitudo mirifice facit. *Pater*. Epilogum audi: *Jam vero, quod impulsus, quod ad Sacerdotium feror, a DEO sit, probat finis, quem intendo, confirmavit Joyosa, quem ipse aestimas, Christi Vicarius gratiam non expectata declarasse est visus, id quod ex Patris non sine admiratione audieris. Vale, & propter Amorem DEI votis meis cito responde! Deag.* Domine, digitus DEI has litteras scripsit. Ut tamen negligas nihil, quod in hoc negotio humana prudentia potest, suadeo, ut cum Joyosa potius, quam cum filio consilium in eas. *Pater*. Rem bonam suades: duc statim! novi virum; sanctitas, & prudentia consilium bonum dabunt. *Deagi*, velut si Isaacum ab Abrahamo victimam sibi coelum peteret, ita cor meum in me tumultuatur; si tamen petat, habeat: non mihi, sed coelo genui. *Deag.* Sic coelum utrumque amet!

alle

Kkkkk

CHO-

CHORUS.

Stultitia animæ seipsam supra DEUM Amantis.

Homo Viator. Philautia, sive Amor sui. Amor DEI.

Viator. Dux optima! ex aliis in alias me trahis delicias.
Sed hic juvat paulò diutiùs conquiescere,
Et frui amœnissima scenæ pulchritudine.

Pbil. Fruere, & judica, quàm nequiter te decipiant
Homines misanthropi,
Qui vitam præsentem
Valli lacrymarum comparant,
Heracliti perpetui.

Viator. At me sic afficit ista regio,
Ut (nam cur dissimulem?)
Si DEus daret æternùm hic vivere,
Coelo possim carere facilè.

A R I A.

Terra mihi sufficit:
Terræ bona video,
Tango, & olfacio,
Coeli bona nescio:
Bonum, quod non capio,
Animum non afficit:
Terra mihi sufficit.

Amor Dei. Superi! quid audio?
Nunquid ad præsepe, si loqui posset,
Idem audiremus ab asino?
Homo stolide!

Nulla

Nulla tibi est iudicandi facultas,
Nisi sensus, & imaginatio?
Nihil de coelo loquuntur Fides, & Ratio?

A R I A.

Sancta superbia
Hominem occupa!
Discat, in quantas creatus sit spes:
Discat à corpore
Mentem distinguere:
Animal, anima duæ sunt res.
Animal obviis
Lætum in pascuis
Cubat, volutat, exaturat se;
Alia pabula
Esurit *anima*:
Anima! sidera gemmant pro te!

Phil. Sidera, sidera nimis à nobis remota sunt:
Tu frui bonis, quæ propè sunt.

Viator. Utinam essent perpetua!
Sed, quidquid reluctet, omnia turbat gaudia
Identidem animo se obtrudens cogitatio:
Quàm diu sic? &, quid postea?

A R I A.

O mea cythara!
Hodie melos suavissimum sonas:
O læta silvula!
Hodie caput hœc myrto coronas:
Hodie amat me

Kkkkk 2

Omni

Omni amore amabilis fors:
 Cras, heu me! heu me!
 Omnia vertet implacida mors.

2.

Pro carmine dabitur Iesus,
 Pro myrto me cinget cupressus,
 Succedet putredo, & cinis:
 Hic erit lætitiæ finis,
 Hæc sortis meæ fors,
 Implacida mors!

Amor Dei. Superi! tales iste suas esse delicias intelligit,
 Et tamen præ perpetuis eligit!
 Homo miserrime!
 (Nam quousque peregrinantur aures tuæ à me?)
 Tandem audi me, & sequere!
 Dux ero tibi per Amoris semitas
 Ad delicias infinitas meliores,
 Et insuper perpetuas. *

* Exhibitio

Phil. Quid audio? quid video?
 Ad has tu nos invitas semitas?
 Heu! quam arcta est via,
 Et quam aspera!
 Rupibus undique, & spinis obsita!
 Insuper infamis
 Ab horrendis casibus plurimorum,
 Qui relicta hac valle in cautes enixi
 Repentè fallente vestigio
 Præcipites deciderunt,
 Et sic utraque felicitate
 Æterna simul, & temporanea caruerunt.

ARIA.

A R I A.

1.

Est verè felix terminus,
Sed via incommoda nimis:
In passibus primis
Languens deficies,
Retrò respicies,
Et dices: cur hac ivimus?

2.

Sit ingens laus victoriae:
Si tamen pugnandum obstanti
Pro palma giganti,
Tanto discrimine
Tantulam gloriae
Spem ego nollem emere.

Amor Dei. Viator, noli credere Syrenis fallaciis:
Viae difficultates non esse nullas, fateor,
Sed illa impiis exaggeravit mendaciis,
Et, quotquot jactavit de rupibus decidisse,
Tu, scito, à PHILAUTIA
Præcipitatos ruisse:
Ipsa omnium est rea cædium.
Itaque si potes hanc meretriculam
A te dimittere,
Viam securus ingrediere,
Me solo comite.

Philaut. Vah! patior contumeliam!

A R I A A D U E T T O.

Tu audes te ducem offerre
Tanti itineris,
Qui tantulus masculus es?

Kkkkk 3

Amor

- Amor Dei.* Tu audes te vecors miscere
Tantis consiliis,
Quæ stolidæ fæmina es?
- Philaut.* Imò nec masculus,
Musculus es!
- Amor Dei.* Agis clamoribûs:
Fæmina es!
Ego quot passibûs altior ero,
Totidem gradibûs fortior ero:
- Philaut.* Vana jactantia!
Musculus es!
- Amor Dei.* Jacta convicia:
Fæmina es!
- Viator.* Cessate litium! res mea agitur:
Viam mediam eligo.
Jure Cæli, quod per Christum habeo,
Me ultrò volens abdicò,
Quia possessionem adire non possum
Sine incommodo.
Hoc tamen vicissim exigo
A Cœli Domino,
Ut pro Amore, quò ipsum amabo,
Et pro obsequiis, quæ præstabo,
Bona terræ concedat mihi *jure perpetuo.*
- Amor Dei.* Trepidate aures! auditis blasphemiam!
O septem Sapientibus
Dignam sententiam! ...
Sed lata est altera, ab ipsa Sapientia:
Qui amat animam suam plus, quàm me,
Non est me dignus! Matth. 10.

ARIA.

A R I A.

1.

O curæ, & coelestium
 Inanes animæ!
 Amores inter subdolum,
 Et verum noscite.
 Hæ erunt regulæ:
 Qui bene odit, amat se,
 Qui malè amat, odit se:
 Has intelligite.

2.

Non veto vos amare,
 Sed veto sic amare,
 Ut Amorem Numinis
 Velitis abdicare:
 Si fortè vestris commodis
 Ostendat se obstare.

PUNCTUM II.
 TENTATIONIS VICTORIA.

S C E N A I.

Pater. Deagius.

Pater. JAM verò non miror, Deagi, quòd filius fugerit con-
 spectum Patris; atrocitas mali, quod premit animum,
 sic turbat, opinor, ut omne consilium, & ipsa mens relique-
 rit Juvenem. Miseret me! sed cur tu mihi filebas, quod Joyo-
 sã narrãsti? Deag. Quare cor Patris affligerem sine fructu? præ-
 sente Joyosa verò necesse fuit detegere veram radicem mali, ut
 pru-

prudens Medicus, quam cupiebam, medicinam præscriberet. *Pater.* Et nempe novum contra me argumentum haberet. Ufus est strenuè, filiique ad Clericatum vocationem à DEO esse, sic evicit, ut captivaverit intellectum, quanquam voluntas adhuc repugnet. *Deag.* Inclinationis ad Sacerdotium origo, finis, effectus, omnia pro Salesio pugnant; non impetus juvenilis in hoc consilium rapuit: oravit DEum, deliberavit secum, quid humeri ferrent; consuluit Joyosam virum à sanguine, à religione, à sapientia inclytum, atque in discernendis spiritibus expertissimum. Quid insuper, Domine, ad *prudentem* resolutionem requiris? & accedit prudentiæ *sanctitas*, quam finis probat. Præpositi dignitatem Patruus inscio impetravit; cæterum ille non præbendam, non pinguedinem, non lanam, sed oves, & labores pro DEO, & Ecclesia unice appetiit sibi: potestne sanctior *intentio* exigi? fructus autem, *effectusque* (quod Joyosa solerter advertit) in hac ipsa tentatione, quæ Juvenem miserandum jactat, se exhibet nobis. Ex præclaris naturæ ac gratiæ dotibus, quibus ornatus est Adolescens, præfagit inimicus humani generis imminetia damna à Salesii Sacerdotio suis conatibus metuenda; unde videas, Domine, (nam cur, quod Joyosa dixerat, repetere non liceat?) videas, cujus voluntati conformes te, quamdiu durum te filii desideriis præbes. *Pater.* Omnia intelligo: sed difficile sacrificium postulas à me, DEus mi, & propè Abrahamico æmulum! Isaac meus, meus risus, Matris cor, familiæ spes præcipua, solatium senectutis eripitur! .. ipsi loquar. Tu solus redis?

SCENA II.

Pater. Deagius. Meranus.

Meranus. **H**erus jussit; spondit tamen, propediem se adfore, cum, quod vellet, à Deipara impetrasset. *Pater.*

ter. Ubi hæret? *Mer.* Post longam per templa discursionem tandem in suburbio reperi supplicem ad Statuam Virginis in Sacello, quod sancti Stephani Græcorum appellant. *Pater.* Nimirum ut fleat me in vota sua orat Divam? *Mer.* Rem oppidò horrendam narro, si licet loqui. *Deag.* Consolatricem afflictorum credo audieris interpellantem pro se. *Pater.* Tu narra omnia, dissimula nihil. *Mer.* Solus erat, gemitibusque sine arbitri metu liberrimè indulgebat, cum ego irrepsi. Vidi in amarissimas lacrymas sic diffluentem, ut etiam istum filicem commiseratio liquaret. Iterabat sæpissimè lamentabile suspirium: *Opitulare Domina! Domina, non opitulaberis Salesio cum infelice æternitate luctanti?* *Pater.* Idem misellum luctus adhuc excruciat! *Mer.* Addidit, (& horruerunt aures meæ ad tetram vocem) addidit, inquam: *fierine potest, ut te sciente, ô Mater mea! inter reprobos numeretur Salesius?* *Pater.* Ah! ut ego infelix Pater sum, si filium genui æternum damnandum! *Deag.* Non, non erit inter damnatos Salesius, non erit. *Mer.* Similia tamen querebatur. Heu! ingeminabat: *Fierine potest, ut ego sim infelix illa creatura, quæ DEum suum æternum amare non poterit, & quam DEus suus æternum amare non volet!* Ah! non horreo tormenta diaboli, modo Amore non priver: amo te DEus, vel si austerus es, amo: da, ut æternum amem. *Deag.* Tanta virtus reprobari non potest. *Mer.* Etiam cogitabam, dicebámque mihi ore tremulo: Merane, si Salesius non salvabitur, quæ spes est tibi? *Pater.* Deagi, si flagitiis rogo æterno dignis inquinavit se puer, animam pro anima à Judice DEO postulabo: tuæ curæ commisi, tu reus eris. *Deag.* Nihil metuo: tu porrò narra. *Mer.* Ut abrumperem gemitus, tandem in conspectum me dedi: erubuit; sed solatium non admisit. Monui, advenisse Patrem, dixit: nuntia charissimo Patri, hominem Salesiò miseriorem non dari: jurasse me, non discessurum à pedibus Matris antè, quàm aliquid solatii emen-

dicaverim: ignosceret moram Pater, & miseresceret! *Pater.* Si-
mitem desperanti describis: quid faciam? *Mer.* En! ipse intrat.

S C E N A III.

Personæ omnes.

Francisc. **J**O! solata est Mater, jam Patri accido. *Pater.* Ecce!
arctissime stringo te! abjice pueriles metus! nullus
ex his brachiis diabolus rapiet. *Franc.* Non jam hoc agitur, Pa-
ter mi! diabolium non timeo: ut per te liceat amare DEUM me-
um, hoc supplex rogo. *Pater.* Fili, itane tibi scelestus video,
ut prohibere illius Amorem velim, supra quem nihil amabile est!
Franc. Jam felix sum! & licebit *super omnia* amare DEUM? *Pa-
ter.* Ama, quantum potes: omni Amore ama! *Franc.* Concedis
adeo, ut plus DEUM amem, quam te, mi Pater? *Pater.* DEUS
est magis Pater, quam ego sim: magis ama! *Franc.* Et magis
etiam quam Matrem, quam sorores, & fratres, quam omnem
familiam Salesiorum? *Pater.* Omnia nostra DEI sunt: magis
ama! *Franc.* Et magis insuper, quam mea quæcunque commo-
da, quam sanitatem, vitam, ipsamque salutem meam? *Pater.*
Nihil amandum est SUPRA DEUM, DEUS super omnia! absit!
ut hoc prohibeat Pater! mille infernis non expiandum commit-
tit facinus genitor, qui non invigilat filiis, ut nihil ament supra
DEUM. *Franc.* Satis est: ergo jam per te licet hac veste indui?
affer, Merane, mihi! beatus sum! *Pater.* Sic! huc ibas per has
ambages? *Franc.* Huc ibam, & (plaudite Cælités!) jam teneo
terminum. *Pater!* Revocabo in viam. Ama DEUM, sed sicut
vult Pater, ama. *Franc.* Hem! & non sicut DEUS amari vult,
sic amabo? non amabo, quantum possum? non super Patrem
amabo? aut forte amandi licentia data est mihi *pro affectu* tan-
tum, non *ad effectum*? Heu! infelix Pater! si forte hac durities
te unâ cum filio inter reprobos ponet! *Pater.* Redis ad stultos
timo-

timores tuos ? ut fias Clericus, non est præceptum ; itaque si prohibeo, nihil pecco. *Franc.* Ut sim Sacerdos, non jubet DEUS; sed invitat, cupit, urget : vetat Pater, nec peccat tamen ! Deagi, quid Theologi docent ? loquere pro me tandem ; promiseras enim ! *Deag.* Ipse satis eloquens es : urge causam, nam places mihi. *Pater.* Cessate obloqui : amo te, fili mi, & quod Amor dictabit, agam. *Franc.* Amas me ! probasti, quòd DEUM magis, quàm Patrem amem : cupio, ut tu similiter DEUM magis, quàm filium ames : filium vult DEUS ad aras sibi. Ah Pater ! quandoquidem ego sum illa infelix Creatura, quæ DEUM æternum amare non poterit, & quam DEUS æternum amare non vult. Saltem dum vita superest, sine, ut amem DEUM ! sine, ut super omnia amem ! sine, ut hoc Amore incensus, relictis rebus, ac spebus vanis, uni curæ animarum me consecrem. Quid ? Pater es tu, & hoc æternæ miseræ solatium negabis filio, ut possit lucrari animas, quæ amare DEUM æternum poterunt, quòd ipse non poterit ? *Siles,* mi Pater ? *Pater.* Surge, discede ! cogitabo, quid sit agendum. *Franc.* Eja ! commovit viscera Patris infelicitas filii ! triumpho ! tota quanta es Sabaudia ! DEI eris : ego adducam ! DEUS, dum vivo, amabo te, & SUPRA TE nihil amabo ! & *quanquam austerus sis mihi,* amabo tamen ! Quòd si post mortem amare non possim miser, erunt centies mille alij, qui meo labore, sudore, sanguine amare docti pro me amabunt te, æternum amabunt ! in hac spe acquiesco sententiæ, quam tulisti contra me.

SCENA IV.

Pater. Deagius.

Pater. **A** Udisti atrox gaudium, quò gaudet puer ? *Deag.* Domine, heroica virtus ex puero loquitur, vel in primis Sanctorum obstupescenda ! *Deag.* Nihil metue de vita alte-

ailur

LIII 2

ra :

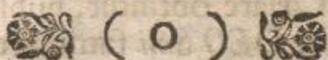
ra: tanta virtus non potest perire. Tibi time, si, quem DEUS tam singulari vinculo rapit sibi, tu retinere tibi adhuc laboras. Hoc dicit Dominus: *Abraham! tolle filium tuum primogenitum, quem diligis, Isaac, & offer in holocaustum!* Pater. Facilius adhortaris me, quam ipse faceres, si esses Pater. Deag. Jam non queritur, quid sit facile, sed quid te deceat. Pateris, ut filius plus amet DEUM, quam ames tu? Pater. Deagi, credebam hactenus, non esse in me nullum Amorem DEI: hodie experior, quod major sit amor mei. Quo digniorem se amore meo probavit filius modo, tanto pertinacius agglutinatur paternum cor, nec sine acerbissima violentia a me avelles. Deag. *Fortis est ut mors dilectio!* quam mors invito auferret filium, sine, ut dilectio volenti tollat: tollet autem, si fortis est. Si vero est imbecillis, eja! pudor, timor, spes adjiciant ligna foco, donec ita exardeat charitas, ut nulla flumina obruant, aut extinguant. Si Dux Sabaudia peteret Franciscum ad aulam sibi, gaudens a te dimitteres: & non pudet tritari cum DEO? neque times, Domine, ne, dum Divinae Providentiae consiliis temere te opponis, te, & filium, & quotquot filii laboribus sacris donare DEUS constituit, animas in miseriam aeternam urgeas? si vero naturam vincis, spes est fore, ut DEUS utriusque merces sit magna nimis, & Abrahamicas benedictiones coelum in universam Familiam depluat. Pater. DEUS, homines, diabolus urgent me: omnia video. DEUS cor filii solus possidet: egone dividam? homines tot rationibus consilium Divinum probant, ut dubitandi facultas sublata sit: quousque luctor, & qua prudentia? diabolus terroribus horrendis instat, ut everteret resolutionem heroicam: & ego conatus Sathanicos adjuvem? .. Deagi, tumultibus pectus horrendis quatitur: intelligo, nisi DEO cedo, aeternum ab hoc animo pax exul erit. Cedam! fac, adsit juvenis! Deag. Plaudite victori fidera! ecce avolo. Pater. Cessavi Pater esse: erit deinceps DEUS! O qui dedisti Filium, Domine, tot titulis

tulis amabilem mihi, da veniam tam diu luctanti tecum, ne cogeres reddere! poteras cogere, malebas repetere, ut probares amorem meum! Eja habe! amavi te semper: hodie didici *amare fortiter!* habe filium tibi, & cum filio meas delicias, meas spes omnes habe! Prò vulnus cordis! jam talem video!

SCENA V.

Personæ omnes.

Franciscus. **V**ides Pater, qualem me DEUS vult! *Deag.* Accinctum ad prædam animarum, ad stragem errorum, ad ruinam impietatis. *Franc.* Ipsam lætitiã cum ista veste indui, Pater! evanuerunt timores tetri. Amor, dulcissimus Amor pacificè cor totum possidet: unum quieti verbum deest, quo dicas: *approbo!* *Pater.* Præmium amoris tui est hæc lætitiã: recordaris, quid dixeris? *Franc.* Idem adhuc est animus, & erit semper. Acquiesco Divinis de me decretis; si tamen scirem etiam, me inter reprobos esse, tantò magis contenderem, dum vita superest, *amare quamvis austerum DEUM,* quantò essem certior, quòd post mortem amplius amare non possem. *Mer.* O nobilis Amor! *Deag.* Hic Amor diabolum vicit! *Pater.* Et vincit Patrem. Accede fili! amplexum paternum cape! *Franc.* Benedictio paterna assensum firmet. *Pater.* Benedictio DEI Patris descendat super te, & super consilia tua, & super labores tuos! *Deag.* Et super Amorem, ut ardeat semper! *Pater.* Ardeat! & totam Sabaudiam eodem igne accendat! *Franc.* Fiat! ô fiat! *Omnes.* fiat!

LIII 3

MEDI-